

jan. 1918

Anhålles om införande i tidningarna av nedanstående.

Livsmedelsinventeringen

Praktiska anvisningar för jordbrukare, konsulenter och värderingsmän.

Då vid den 7 januari skeende livsmedelsinventering skall tagas i betraktande bl. a. såväl otröskad som tröskad spannmål, mjöl, gryn, ävensom mjukt och hårt bröd, skorpor och kax, uppstå därvidlag i vissa avseenden svårigheter. Därför torde det vara på sin plats att klargöra några synpunkter för dem, vilka bereda sig att verkställa uppteckning av sina förnödenheter.

Uppskattning av otröskad spannmål.

Den svåraste uppgiften är att uppskatta den otröskade säden. Jordmånen, på vilken säden vuxit, under växttiden inträffade väderleksförhållanden, froster, hagelfall, väderleksförhållandena under bärgningstiden o. a. omständigheter inverka i hög grad på förhållandet mellan halm- och kornmängden. Men i vad mån (i kilogram!) var och en av dessa orsaker verka, är omöjligt att i siffror angiva.

Man kan endast angiva medeltalen för inbördes viktförhållandet mellan halmen och kornen. Vet man, huru många kärvar, skylar eller lass som inbärgats, kan man därav få reda på, huru många kilogram spannmål med halm och korn äro otröskade genom att multiplicera kärvens eller lassets vikt med deras antal.

Får man på så sätt icke reda på den otröskade spannmålmängdens vikt, bör den kuberats. Medelmåttigt vuxen, torrinbärgad och medelmåttigt tät säd väger i medeltal:

1 m ³ vete	med halm	75 kg
1 » råg	» »	70 »
1 » korn	» »	90 »
1 » havre	» »	70 »
1 » blandsäd	» »	80 »

Genom att använda dessa tal med omdöme och prövning kommer man nära de faktiska värdena. Har man på sätt eller annat erhållit den otröskade sädens (halmen + kornen) vikt i kilogram, avdrages därifrån sädeskornens vikt. Har samma spannmål tidigare tröskats, så att kornhalten är känd, är en sådan approximativ beräkning icke omöjlig. På hård jordmån under normala växtförhållanden mognad säd torde giva i det närmaste följande resultat:

100 kg vete	med halm ger	35 kg säd
100 » råg	» » »	30 » »
100 » korn	» » »	48 » »
100 » havre	» » »	40 » »
100 » blandsäd	» » »	44 » »

Exempel: Ladan är 10 m bred, 18 m lång; i ena ändan på en längd av 9 m finnes otröskad havre till en höjd av 2.3 m. Huru mycket havre erhålles härav? Om de ovannämnda siffrorna i vårt exempel hålla streck, finnes i ladan 10 (bredden) × 9 (längden) × 2.3 (höjden) = 207 m³ eller 207 (kubikmängden) × 70 (vikten av 1 m³) = 14.490 kilogram havre jämte halm. Om av 100 kg havre med halm fås 40 kg säd (se ovan), erhålles således av 14,490 kg $\frac{14,490 \times 40}{100} = 5,796$ kg spannmål.

Av denna kvantitet erhålles (se inventeringsformulär n:o 1, anm. 4) $\frac{5,796 \times 50}{100} = \frac{5,796}{2} = 2,898$ kg rent havremjöl.

Uppskattning av tröskad spannmål.

Uppskattningen av tröskad spannmål är redan en betydligt lättare uppgift än föregående. Den kan mätas eller uppvägas. Att på så sätt uppskatta stora mängder tar dock mycken tid i anspråk. Så behöver man

i de flesta fall ej håller göra. Där noggrann bokföring över förråden förefinnas, framgår den i förrådet befintliga kvantiteten utan vidare. Uti lårar befintlig spannmål kan beräknas genom kubering. Härvid böra användas följande medelvikter per kubikmeter, såvida genom provvägning andra tal ej erhållits.

1 m ³ vete väger	750 kg
1 » råg »	700 »
1 » korn »	600 »
1 » havre »	450 »
1 » blandsäd »	500 »

Då 1 m³ innehåller 10 hl, motsvara ovannämnda viktstal följande vikter per hl:

1 hl vete väger	75 kg
1 » råg »	70 »
1 » korn »	60 »
1 » havre »	45 »
1 » blandsäd »	50 »

Exempel: Hava vi en lår som är 1.5 m bred, 3.0 m lång och 1.2 m hög och innehåller 0.8 m jämntjockt skikt råg, finnes i densamma $1.5 \times 3.0 \times 0.8 = 3.6 \text{ m}^3$ eller $3.6 \times 700 = 2,520 \text{ kg}$ råg.

Hava vi spannmål i rundbottnat, jämntjockt kärl, erhålles kubikmetern för den där befintliga spannmålmängden genom användande av formeln

$\Pi \times r \times r \times k$, där Π alltid = 3.14, r = hälften av kärlets genomskärning vid diametern och k = spannmålskvantitetens höjd.

Exempel: Kärlets diameter är 1.4 m, alltså $r = 0.7$, där finnes korn till 0.8 m höjd. Kärlet innehåller då

$$3.14 \times 0.7 \times 0.7 \times 0.8 = 1.23 \text{ m}^3, \text{ d. v. s. .}$$

$$1.23 \times 60 = 738 \text{ kg.}$$

Sädens omvandling till mjöl.

Uti inventeringsformulären bör alltid till slut säden omvandlas till mjöl, genom att använda vissa bestämda relationstal.

Sålunda beräknar man erhålla

av 100 kg vete	95 kg mjöl
» 100 » råg	95 » »
» 100 » korn	75 » »
» 100 » havre	50 » » (rent)
» 100 » blandsäd	60 » »

Saken är klar utan exempel.